

SẢN XUẤT NGÔ TRÊN ĐẤT LÚA

Khó khăn và giải pháp

■ Nguyễn Đình Hương
Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật

Ngô là cây lương thực đứng sau lúa ở Nghệ An, với diện tích sản xuất mỗi năm khoảng 55.000ha được gieo trồng trong 3 vụ chính (xuân, hè thu và đông), tập trung diện tích nhiều ở vùng đất bãi dọc theo sông Lam (Anh Sơn, Tân Kỳ, Đô Lương, Thanh Chương, Nam Đàn..., đất vùng ven biển Diễn Châu, Nghi Lộc..., vùng bãi trung du các huyện Nghĩa Đàn, Quỳnh Hợp..., vùng núi cao Kỳ Sơn, Tương Dương...). Trong diện tích sản xuất ngô có diện tích sản xuất trên đất 2 lúa ở vụ đông có thời kỳ lên đến trên 10.000ha, hiện nay chỉ còn 3.000-4.000ha. Thời gian gần đây một số địa phương như Quỳnh Hợp, Nam Đàn... đã gieo trồng ngô trên đất lúa ở vụ hè thu (gọi vụ “Ngô hè thu” - “Thu đông”) từ diện tích lúa không có nước để gieo trồng lúa vụ hè thu - mùa, kết quả bước đầu khá tốt. Bài viết này mang tính gợi mở để cập đến việc sản xuất ngô trên đất lúa (có thể gọi là vụ ngô hè thu, thu đông) với những khó khăn và giải pháp để các địa phương tham khảo, thực hiện.

1. Quỹ đất sản xuất ngô trên đất lúa vụ “hè thu, thu đông”

Do tác động của biến đổi khí hậu, những năm gần đây sản xuất vụ hè thu ở Nghệ An phải đối mặt với những đợt nắng nóng khốc liệt, kéo dài làm cho nguồn nước các hồ, đập, sông... không đủ tưới để gieo trồng lúa vụ hè thu (theo thống kê các địa

phương vài năm gần đây có khoảng 5.000ha không có nước để gieo trồng lúa).

Thực tế trên, diện tích này bắt buộc các địa phương phải chủ động không gieo cấy lúa (bỏ không), trong đó một số diện tích để tự nhiên (chăn thả trâu, bò, vịt...), một số diện tích lúa lên tái sinh từ gốc rạ (còn

gọi là lúa chết) vẫn cho thu hoạch với năng suất từ 50-100kg/sào, cá biệt có ruộng đến 150kg/sào tùy vào loại giống, phương pháp gặt và có tác động kỹ thuật hay không. Thời gian lúa chết trên đồng khoảng 60-70 ngày (nếu thu hoạch lúa xuân từ 10-20/5 thì thu hoạch lúa chết kết thúc trước 30/7...).

Như vậy đối với diện tích này (khoảng 5.000ha) có thể tiến hành gieo trồng ngô hè thu, thu đông từ cuối tháng 6, 7 đến đầu tháng 8 để cho thu hoạch vào tháng 10, 11 (Nếu trồng ngô sinh khối trung bình 1ha cho năng suất 30 tấn x 500ha = 15.000 tấn; 1.000ha x 30 tấn/ha = 30.000 tấn. Nếu trồng ngô lấy hạt trung bình 1ha cho năng suất 3,8 tấn/ha x 500ha = 1.900 tấn; 1.000ha x 3,8 tấn/ha = 3.800 tấn).

2. Trồng ngô trên đất lúa ở thời vụ này gặp khó khăn gì?

Sản xuất nông nghiệp là “xí nghiệp” sản xuất ngoài trời nên vụ nào cũng gặp những khó khăn nhất định, đối với ngô vụ “hè thu, thu đông” trên đất lúa bước đầu xác định có một số khó khăn chính sau:

- Về thời vụ: Thực tế chưa có cơ cấu trong lịch thời vụ gieo trồng ở Nghệ An, đến nay một số địa phương, bà con nông dân mới tự sản xuất, nên chưa có kinh nghiệm cũng như sự chỉ đạo và hướng dẫn của chính quyền và cơ quan chuyên môn.

- Về thời tiết: Đầu vụ thời tiết nắng nóng nên công tác làm đất gặp khó khăn (tháng 6, 7) trong điều kiện nhân lực lao động thiếu, già hóa. Sang tháng 9, 10 khi ngô đã lớn, trở cờ có thể gặp mưa to, bão, lốc... ảnh hưởng đến sinh trưởng ngô.

- Về tiêu thụ: Vì chưa có tiền lệ sản xuất thường niên nên chưa hình thành chuỗi liên kết bao tiêu sản phẩm, nhất là việc sản xuất ngô sinh khối phục vụ chăn nuôi.

- Về dịch hại: Diện tích này đa số cao, cằn vè, gần làng..., lại không tập trung nên nếu gieo trồng ngô thì dễ bị chuột gây hại, sâu keo mùa thu, sâu đục thân...

- Giá các loại vật tư đầu vào (giống, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật, công lao động...) hiện nay vẫn cao tác động đến hiệu quả sản xuất.

3. Đề xuất giải pháp

- *Một*: Trước hết từ cán bộ đến người dân cần có nhận thức rõ là phải làm gì trên diện tích vụ hè thu không gieo cấy được lúa này để sản xuất cây trồng khác như (ngô...) nhằm giảm diện tích đất bỏ không (hay được gọi là bỏ hoang) để tăng thu nhập trên đơn vị diện tích cho người dân và sản phẩm cho xã hội.

- *Hai*: Các địa phương cần bố trí các mô hình sản xuất ngô hè thu hoặc thu đông trên đất không có nước sản xuất lúa hè thu (thời vụ có thể trong tháng 6, 7 với đất không để lúa chết, trong tháng 8 với đất có lúa chết...) để đánh giá, tổng kết, làm điếm, nếu có hiệu quả thì sẽ đưa vào cơ cấu thời vụ để chỉ đạo sản xuất hàng năm.

- *Ba*: Để hạn chế sâu keo mùa thu, việc lựa chọn giống ngô chuyển gen là tốt nhất để gieo trồng nhằm giảm thiểu chi phí bảo vệ thực vật và thiệt hại; Nên trồng ngô sinh khối nhằm rút ngắn thời gian sinh trưởng, phát triển ngô để né tránh thời tiết xấu ở thời kỳ thu hoạch; Khi trồng nên khoanh vùng tập trung để có biện pháp phòng trừ chuột (vây nilon, bẫy, thuốc...); Thường xuyên kiểm tra đồng để phòng trừ các đối tượng dịch hại khác.

- *Bốn*: Chủ động liên kết với các doanh nghiệp, hợp tác xã... để bao tiêu sản phẩm, nhất là việc trồng ngô sinh khối phục vụ chăn nuôi (rút ngắn được từ 15-20 ngày).

- *Năm*: Cần có chính sách hỗ trợ phù hợp cho chính quyền trong công tác chỉ đạo, tổ chức thực hiện...; Hỗ trợ các hợp tác xã, doanh nghiệp, cá nhân... liên kết bao tiêu sản phẩm cho người dân; Hỗ trợ bà con nông dân (bằng tiền) để họ chủ động trong việc làm đất, mua giống, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật.../.